Asia: VNS 4/2021 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Juha Suutarinen, turvallisuuspäällikkö**.**

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt asiantuntijaamme kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoamme koskien valtioneuvoston selontekoa sisäisestä turvallisuudesta. Selonteossa kuvataan Suomen sisäisen turvallisuuden tilaa ja siihen kohdistuvia muutosvoimia. Selonteossa määritetään myös sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja kehittämisen suunta alkaneelle vuosikymmenelle eduskunnan edellyttämällä tavalla. Luonnonvarakeskus (Luke) keskittyy lausunnossaan omaa toimialaansa koskeviin asioihin.

2 Lausunto

Luke näkee hyvänä, että selonteossa on huomioitu yleistyvien sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat häiriötilanteet ja suuronnettomuudet (katso esim. Luke.fi: poikkeuksellisten säiden vaikutus luonnonvaroihin). Rajat ylittävän moniviranomaisyhteistyön lisäksi näihin haasteisiin vastaamiseksi on Suomessa varmistettava toimiva ennakointi-, tilannekuva- ja muu varautumisyhteistyö eri viranomaisten ja asiantuntijatoimijoiden, kuten Luke, välillä.

Tähän liittyen, Luke näkee tärkeänä myös koronaviruspandemian vaikutuksia koskevan kirjauksen, jonka mukaan yhteiskunnan yleistä varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä poikkihallinnolliseen yhteistyöhön tulee kehittää. Näin tulee toimia myös elintarvikkeiden huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamisen osalta. Maatalouden heikko kannattavuus uhkaa muutoskestävän ruokajärjestelmän kehittämistä. Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa vahvistaa varautumista (sekä TKI-yhteistyö että kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli).

Myös luonnonvarasektorilla ja kiertotaloudessa digitalisaatio avaa uusia mahdollisuuksia muutoskestävän yhteiskunnan kehittämiseen, mutta digitalisaatioon liittyvät kasvavat riskit edellyttävät riskienhallinnan systemaattista lisäämistä koko elintarvikeketjussa pitkien sähkökatkosten ja kyberhyökkäysten varalta.

Luke on huolestunut myös oman toimialansa tutkimukseen kohdistuvista vihamielisistä vaikuttamisyrityksistä. Tieteen, tutkimuksen ja tutkitun tiedon mitätöintipyrkimykset ja niitä koskeva vääristelty tieto voi haitata tietoon perustuvaa muutoskestävän yhteiskunnan kehittämistä mm. rapauttamalla keskeisten toimijoiden uskottavuutta.

Kestävyysmurroksen ja ilmaston- ja muiden toimintaympäristön muutosten turvallisuusvaikutusten ymmärtämiseksi ja ennakoimiseksi sekä riskienarvioinnin mahdollistamiseksi luonnonvarasektorin tutkimus- ja kehitystyön riittävästä rahoituksesta on huolehdittava.

Asiantuntijalausunnon valmistelija: Juha Suutarinen.